

Remissvar på förslag till Genomförande av Webbtillgänglighetsdirektivet Regeringskansliets diarienummer Fi2016/04244/DF från Funka Nu AB

Om Funka

Funka Nu AB är marknadsledande i Europa vad gäller webbtillgänglighet. Vi startades som ett ideellt projekt i mitten av 1990-talet av den samlade svenska funktionshinderrörelsen och är ett privatägt bolag sedan 2000. Funkas specialister har deltagit som tekniska experter i framtagandet av EN301549, den standard som både upphandlingsdirektivet och Webbtillgänglighetsdirektivet pekar på. Dessutom medverkar vi som tekniska experter i den expertgrupp som på EU-kommissionens uppdrag ger rekommendationer kring väsentliga delar av implementationen av Webbtillgänglighetsdirektivet (WADex SubGroup), bland annat vad gäller tillsynsmetodik, tillgänglighetsutlåtande och krav på mobilgränssnitt. Vi är tekniska experter i den Special Task Force 536 inom ETSI som på EU-kommissionens uppdrag tar fram den harmoniserade EN-standard som kommer att gälla när Webbtillgänglighetsdirektivet träder i kraft. Tidigare har vi även på EU-kommissionens uppdrag mätt status på Webbtillgänglighet i samtliga EUs medlemsstater och genomfört ett omfattande forskningsprojekt som undersökte befintliga tillsynsmetoder. Utöver våra uppdrag för kommissionen ger vi för närvarande stöd till 9 nationella medlemsstaters regeringar (inte den svenska) vad gäller nationell implementation av direktivet.

Sammanfattning

Förslaget har ett antal problematiska delar:

- Missförstånd/felaktig användning av "skälig anpassning" i stället för "orimlig börda".
- Målet med direktivet är att uppnå tillgänglighet, men förslaget fokuserar mer på alternativa lösningar när tillgänglighet inte uppnås
- Viktiga detaljbeslut läggs på den framtida tillsynsmyndigheten, vilket riskerar medföra problem för offentliga aktörer som omfattas av lagen
- Förslaget bör ta hänsyn till personer med kognitiva nedsättningar
- Förslaget bör säkerställa att skolgång och läromedel omfattas
- Begreppet "teknisk lösning" bör kompletteras med exempel

Grundläggande missförstånd

Direktivet medger undantag i de fall offentliga aktörer kan visa på en oproportionerlig börda ("disproportionate burden"), exempelvis att något blir orimligt dyrt eller tekniskt orimligt komplicerat. Men i det svenska förslaget pratar man på flera ställen i stället om "skälig anpassning" vilket innebär att i efterhand i någon mån anpassa något som i sig inte är tillgängligt, och detta på individnivå. Skälig anpassning är således närmast motsatt förhållningssätt i förhållande till direktivets undantag. Detta är en direkt missvisande användning av begreppen och troligen därför även en missuppfattning av direktivets, eller åtminstone tillgänglighetsutlåtandets, syfte.

>> Funka anser att den svenska lagen bättre måste följa direktivets grundtext och att förslagets skrivningar om skälig anpassning måste skrivas om. I förslaget 7.2 används korrekt begrepp (oproportionell börda).

Direktivets syfte, exempel tillgänglighetsutlåtande

Ett tydligt exempel på hur denna missuppfattning leder fel syns i de stycken som behandlar tillgänglighetsutlåtandet som varje offentlig aktör har skyldighet att publicera (§13-15). I flera andra länders förslag finns krav om hur de myndigheter och andra som berörs av lagen ska säkerställa att deras gränssnitt verkligen uppfyller kraven, exempelvis genom oberoende granskningar. I det svenska förslaget ges i stället stort utrymme till att framhålla vikten av att besökare, i det fall gränssnittet *inte* är tillgängligt, ska kunna begära ut information i alternativa format. Det är naturligtvis viktigt att så kan ske, men direktivets avsikt är inte i första hand att erbjuda alternativ, utan tvärtom att se till att webbplatser, extranät, intranät, dokument och appar i sig är tillgängliga. Det kan aldrig vara slutanvändarens ansvar att driva frågan om tillgänglighet. Tvärtom bygger direktivet på att varje offentlig aktör tar ansvar för att uppfylla kraven och publicera ett utlåtande härom.

>> Funka anser att ansvarsfördelningen och den tredelade kontrollmekanism som finns inbyggd i direktivet behöver bli betydligt tydligare i den svenska lagen.

- Varje berörd offentlig aktör ansvarar för att deras gränssnitt är tillgängliga och publicerar ett utlåtande vilket beskriver detta. Om någon del kan anses innebära orimlig börda att tillgängliggöra ska detta beskrivas.
- En nationell kontrollerande myndighet utövar tillsyn av att offentliga aktörers gränssnitt och utlåtanden följer lagen.
- Slut användare som upplever otillgänglighet har rätt till motsvarande information i ett tillgängligt format och, om detta inte fungerar, rätt att klaga till en ombudsman eller motsvarande.

Viktiga beslut skjuts upp

I stora delar hänskjuts viktiga beslut kring den exakta utformningen av den svenska lagen till den kommande tillsynsmyndigheten. Med tanke på att den myndigheten först ska inrättas och rekrytera relevant kompetens finns stor risk att de offentliga aktörer som berörs av lagen inte kommer att veta vad som gäller förrän de förväntas följa lagen. Det hade därför varit bättre att, precis som flera andra medlemsstater, direkt lagstifta om väsentliga delar.

Bland annat hänskjuts den exakta utformningen av tillgänglighetsutlåtandet till den nya myndigheten. Men utformningen kommer att behöva bygga på de föreskrifter som EU-kommissionen beslutar om (implementation acts). I och med att utformningen till stora delar hänger ihop med hur tillsynsarbetet utformas är det inte troligt att den svenska myndigheten kommer att kunna påverka utformningen annat än i vissa delar. Kommissionen kommer i enlighet med direktivets artikel 8.2 att presentera en metodik för tillsyn som ställer krav på medlemsstaterna.

>> Funkas ståndpunkt är att den svenska lagen, precis som flera andra medlemsstaters lagförslag, bör ställa krav på hur respektive offentlig aktör som omfattas av lagen ska säkerställa att deras gränssnitt uppfyller kraven, i enlighet med direktivets artikel 7 ("Member States shall ensure that public sector bodies provide and regularly update a **detailed, comprehensive and clear accessibility statement on the compliance** of their websites and mobile applications with this Directive."). För att kunna publicera ett detaljerat, begripligt och tydligt utlåtande om hur väl gränssnittet uppfyller kraven i direktivet måste naturligtvis den som ansvarar för webbplatsen/appen ha kunskap om dess aktuella status på tillgänglighet, vilket normalt sett sker genom att genomföra en granskning.

Stöd för kognitiv tillgänglighet (8.7 Vilka krav på tillgänglighet ska gälla)

Webbtillgänglighetsdirektivet är ett minimidirektiv vilket innebär att medlemsstaterna kan välja att gå utöver kraven i EN-standarden. Detta görs också i flera länder. Med tanke på Sveriges IT-mognad, ekonomiska ställning och övriga regelverk kring tillgänglighet (diskrimineringslagen, LOU, förordningen om myndigheternas ansvar, språklagen osv) är det både olyckligt och förvånande att förslaget är så försiktigt härvidlag. Trots att det är allmänt känt att framgångskriterierna i WCAG 2.0 AA (EN301549 kap 9) är mycket begränsade och inte ger stöd exempelvis till personer med kognitiva nedsättningar, finns inte ens något resonemang om att ställa högre krav. De exakta kraven överläts till den nya myndigheten att bestämma.

>> Funka anser att den svenska lagstiftningen bör utvidgas till att också omfatta krav på begriplighet.

Tredjepartslösningar (8.5.2 Digital service som tillhandahålls via en teknisk lösning som kontrolleras av tredje part)

Det är mycket glädjande att förslaget går utöver direktivet genom att föreslå att offentliga aktörer som använder tredjepartslösningar, med vilket förslaget förefaller mena främst sociala media, i möjligaste mån ska uppfylla kraven i direktivet genom att exempelvis texta videofilm som läggs ut på YouTube.

>> Funka anser att offentliga aktörers användning av tredjepartslösningar behöver ses över av flera skäl, bland annat bör krav eller rekommendationer finnas om att information inte endast kan publiceras på sociala medier. Det är utmärkt att ställa krav på tillgängliggörande i de delar som går att påverka.

Skola och läromedel

Det är positivt och naturligt att förslaget innebär en utökning till att även gälla icke-offentliga aktörer inom skola, hälso- och sjukvård samt omsorg eftersom dessa utgör en stor del av Sveriges utförare av service inom dessa sektorer. Vad gäller skola och förskola lämnar direktivet öppet för medlemsstaterna att själva besluta om vissa detaljer. Här har Sverige stora möjligheter att säkerställa att barn och unga med funktionsnedsättning får samma rättigheter till inlärning som barn och unga utan funktionsnedsättning. Ur samhällsekonomisk synpunkt torde det vara ställt utom allt tvivel att tillgänglighet som medger fungerande skolgång för alla är en investering som betalar sig många gånger om.

>> Funka anser att lagen bör utökas till att tydligt omfatta alla typer av pedagogiska verktyg som används i skolan, oavsett om det handlar om läromedel, lärplattformar eller andra digitala hjälpmedel.

Definition av teknisk lösning

I förslaget används begreppet "teknisk lösning" för att understryka teknikneutralitet. Det låter ju gott och väl, men i kapitel 2.1 §6 står att tillsynsmyndigheten ska kunna besluta vad som avses med teknisk lösning och i §10 att denna definition endast får avse tekniska lösningar som anges i direktivets kapitel 1.1. Detta riskerar att begränsa lagens tillämpningsområde på ett sätt som inte kan ha varit lagstiftarens avsikt. Redan i direktivets artikel 1.4 återfinns nämligen dokument, extranät och intranät, vilka således måste omfattas av den svenska lagen.

I förslaget 8.2.3 återfinns samma resonemang plus en beskrivning om att lagen ”i första hand bör fokusera på innehållet”. Detta är problematiskt med tanke på att WCAG till absolut största del handlar om själva tekniken, inte innehållet.

>> Funka anser att de tekniska lösningar som listas i direktivet ska återfinnas i den svenska lagen (webbplats, intranät, extranät, dokument och appar), kompletterade med en teknikoberoende och framåtsyftande skrivning av typen ”... eller andra tekniska lösningar som tillsynsmyndigheten bestämmer.” Vidare anser Funka att resonemanget om ”innehåll” bör tas bort eller skrivas om.

5.1 WCAG

Texten som beskriver de olika principerna har ett tydligt synskadeperspektiv. Varje exempel handlar om personer med synnedsättning. WCAG är en teknisk standard som har slagsida åt tekniska lösningar för att hantera hjälpmedel, men genom att exemplifiera med endast en av många tänkbara nedsättningar riskerar man att leda tanken fel.

>> Funka anser att beskrivningen av WCAGs principer bör bygga på W3Cs egna definitioner och att eventuella exempel bör tas från en så bred grupp av användare som möjligt för att förtydliga vilka grupper lagen är till för.

6.3 Norge

Den norska lagen gäller inte, som det står i förslaget, ” webbplatser, mobila applikationer och självbetjäningautomater som vänder sig till allmänheten” utan ”Løsninger for IKT som underbygger virksomhetens alminnelige funksjoner, og som er hovedløsninger ...” Det är mycket stor skillnad på den nuvarande norska lagen och Webbtillgänglighetsdirektivet i och med just formuleringen kring ”*huvudlösning*”, alltså den huvudsakliga kanalen.

>> Funka anser att stycket om den norska lagen ska rättas.

Susanna Laurin
VD, Funka